

Klasifikace tiskových písem

dynamická forma

přechodová forma

statická forma

smíšená forma

Aa Aa Aa Aa

Aa Aa Aa Aa

smíšená forma dynamická forma přechodová forma statická forma smíšená forma

ANTIKVY

1 aen 2 aen 3 aen

dynamická
antikva

přechodová
antikva

statická
antikva

EGYPTIENKY a CLARENDONY

4 aen
lineární
serifové písmo

GROTESKY

7 aen 6 aen 5 aen

lineární
bezserifové
dynamické
písmo

lineární
bezserifové
konstruované
písmo

lineární
bezserifové
statické
písmo

GROTESKANTIKVY

8 aen
lineární
antikva

9 aen

kaligrafické
písmo

10 aen

volně psané
písmo

11 aen

lomené
písmo

AEN

ZDOBENÁ PÍSMÁ

aen

AEN

zdobená písmá
navazují na 11 klasifikačních skupin
a liší se různým způsobem zdobení

1. DYNAMICKÁ ANTIKVA (RENEŠANČNÍ ANTIKVA)

Renešanční antikvy vytvořené od 2. pol. 15. stol. do 1. pol. 18. stol. a jejich novodobé modifikace (např. Jenson, Garamond, Palatino, Times, Caslon).

- Kresba má dynamický (kaligrafický) charakter.
- Šířka znaků je zřetelněji různá.
- Stínování není kontrastní.
- Osa stínování je šikmá.
- Serify mají náběh k dřívku, jednostranné horní serify minusek jsou vždy šikmé.

no no

A B C D E F G H I J K

O P Q R S T U V W X Y Z

a b c d e f g h i j k l m n o

p q r s t u v w x y z ; : ? ! 1 2 3 4 5 6

antikva dynamická (renesanční)

2. PŘECHODOVÁ ANTIKVA (BAROKNÍ ANTIKVA)

Barokní antikvy z 2. pol. 18. stol. a jejich novodobé modifikace (např. Baskerville, Bookman, Century, Fournier, Týfova antikva).

- Tvoří přechod od renesančních ke konstruovaným – statickým antikvám.
- Šířka znaků směřuje k větší jednotnosti.
- Stínování je výraznější než u renesanční antikvy.
- Osa stínování se blíží svislici.
- Serify jsou jemnější, s méně prohnutým náběhem, jednostranné horní serify minusek jsou téměř kolmé k písmovému tahu.

no

A B C D E F G H I J K

O P Q R S T U V W X

a b c d e f g h i j k l m n o p

q r s t u v w x y z ; : ? ! 1 2 3 4 5 6 7

antikva přechodová (barokní)

3. STATICKÁ ANTIKVA (KLASICISTNÍ ANTIKVA)

Klasicistní antikvy z konce 18. a začátku 19. století a novodobé modifikace (např. Bodoni, Didot, Walbaum, ITC Zapf Book).

- Kresba má statický konstruovaný charakter.
- Šířková proporce znaků je téměř stejná.
- Stínování je velmi kontrastní.
- Osa stínování je svislá.
- Serify jsou vodorovné, tenké.

no

A B C D E F G H I J

O P Q R S T U V W

a b c d e f g h i j k l m n

v w x y z ; : ? ! 1 2 3 4 5 6

antikva statická (klasicistní)

no

antikva dynamická (renesanční)

no

antikva přechodová (barokní)

no

antikva statická (klasicistní)

4. LINEÁRNÍ PÍSMO SERIFOVÉ (EGYPTIENKY A CLARENDONY)

Písma vycházející z egyptienek 19. století a jejich novodobé modifikace. Jsou to egyptienky, clarendony a lineární písma s trojúhelníkovými serify. Tato písma slučují prvky antikvových a lineárních písem – grotesků (serify jsou oproti antikvě velmi výrazné a stínování je nevýrazné nebo žádné).

Egyptienka (např. Lubalin, Glypha, Serifa)

- Kresba má statický konstruovaný charakter.
- Šířka znaků je téměř neměnná. Střední výška písma je zvětšená.
- Nestínované nebo s nepatrným stínováním (osa stínování svislá).
- Výrazné deskovité serify v tloušťce vodorovných tahů, bez náběhů.

A B C D E F G H I J K L M

O P Q R S T U V W X Y Z

a b c d e f g h i j k l m n o

v w x y z ; : ? ! 1 2 3 4 5 6

lineární písmo serifové – egyptienka

Clarendon (Clarendon, Impresum, American Typewriter)

- Je kresebně plynulejší varianta egyptienek.
- Šířková proporce znaků je téměř neměnná.
- Stínování je nekontrastní, ale patrnější než u egyptienek.
- Osa stínování je svislá.
- Výrazné deskovité serify v tloušťce vodorovných tahů, na dřík nasazené kolmo s prohnutými náběhy.
- Střední výška písma je zvětšená.

A large, bold, lowercase letter 'n' rendered in the Clarendon typeface. The letter features a thick, blocky design with a prominent, slightly curved top bar and a distinct, rounded shoulder. The base of the letter is wide and flat, with a small gap between the two main vertical stems. The overall appearance is heavy and solid, characteristic of the Clarendon style.

A B C D E F G H I J

O P Q R S T U V W X

a b c d e f g h i j k l m

n o p q r s t u v w x y z ; : ? ! 1 2 3 4

lineární písmo serifové – clarendon

Lineární serifové písmo s trojúhelníkovými serify

(Latin, Barcelona) vzniklo jako titulkové v 19. stol.

- Je kresebná varianta egyptienek s trojúhelníkovými serify.
- Šířková proporce znaků je téměř neměnná.
- Stínování je nekontrastní, ale patrnější než u egyptienek.
- Osa stínování je svislá.
- Výrazné klínové serify nasazené kolmo na dřík bez náběhů nebo s malými obloukovými náběhy.
- Střední výška písma je zvětšená.

A large, grey lowercase letter 'n' is displayed in a linear serif font. The letter features a prominent, triangular serif at the top of the stem and a similar, though smaller, serif at the base of the stem. The overall design is clean and classic, characteristic of 19th-century typographic styles.

A B C D E F G H I J

O P Q R S T U V W

a b c d e f g h i j k l m

n o p q r s t u v w x y z ; : ? ! 1 2 3 4

lineární písmo serifové – písmo s trojúhelníkovými serify

egyptienka

clarendon

nezaměňovat

tučná antikva
(kontrast stínování,
méně masivní serify)

písmo
s trojúhelníkovými
serify

5. LINEÁRNÍ BEZSERIFOVÉ STATICKÉ PÍSMO (GROTESK)

Grotesky 19. století a jejich novodobé modifikace (Univers, Helvetica, Nimbus, Franklin Gothic).

- Kresba má statický kreslený charakter.
- Šířková proporce znaků je téměř neměnná.
- Nestínované nebo s nepatrným stínováním (osa stínování svislá).
- Bez serifů.
- Výběhové oblouky (a, c, e, s) mají uzavřenou kresbu.
- Původně šikmo zakončené otevřené tahy u minusek a, c, e, s jsou v novodobých modifikacích důsledně vodorovné.
- Střední výška písma je obvykle zvětšená.

abc abc abc

ABCDEFGHIJKLM

OPQRSTUVWXYZ

abcdefghijklmno

vwxyz;:?! 1 2 3 4 5

lineární bezserifové statické písmo – grotesk

6. LINEÁRNÍ BEZSERIFOVÉ KONSTRUOVANÉ PÍSMO (GROTESK)

Písmo vychází z konstruktivismu dvacátých let a je navrhováno do tvaru čtyřúhelníku (Eurostile), kruhu (Futura, Avant Garde Gothic, Kabel, Bauhaus) nebo jiného geometrického tvaru.

- Kresba má statický geometrický konstruovaný charakter.
- Šířková proporce znaků je různá.
- Nestínované.
- Bez serifů.

abc abc abc

A B C D E F G H I J K L M

O P Q R S T U V W X Y Z

a b c d e f g h i j k l m n

o p q r s t u v w x y z ; : ? ! 1 2 3 4 5 6

lineární bezserifové konstruované písmo – grotesk

7. LINEÁRNÍ BEZSERIFOVÉ DYNAMICKÉ PÍSMO (GROTESK)

Písmo 20. století navazující na dynamické tvary renesanční antikvy. Znaky jsou pečlivě modelované ve snaze napodobit stavbu znaku renesanční antikvy a získat větší pružnost a jemnost původně tvrdé groteskové konstrukce (Frutiger, Antique Olive, Myriad, Gill).

- Kresba má dynamický charakter.
- Šířka znaků je zřetelněji různá.
- Nestínované, stínování jen nepatrné.
- Bez serifů.
- Výběhové oblouky (a, c, e, s) nemají otevřenou kresbu.

abc abc abc

A B C D E F G H I J K L

O P Q R S T U V W X

a b c d e f g h i j k l m

n o p q r s t u v w x y z ; : ? ! 1 2 3 4 5

lineární bezserifové dynamické písmo – grotesk

8. LINEÁRNÍ ANTIKVA (GROTESKANTI KVA)

Písmo 20. století slučuje vlastnosti grotesku a antikvy (např. Cooperplate, Friz Quadrata, Optima).

- Kresba má obvykle dynamický charakter.
- Šířka znaků je většinou různá.
- Stínování mírné, v ojedinělých případech lineární nestínované.
- Serify jsou nevýrazné a plynule přecházejí v kresbu znaku.

Obvyklé kombinace vlastností:

- Lineární antikva s jemnými serify, většinou bez stínování tahu.
- Lineární antikva se skrytými serify (výrazným rozšířením konce tahu), většinou s patrným stínováním.
- Lineární antikva s rozšířenými koncovými tahy (málo patrným rozšířením konce tahu plynule přecházejícím v kresbu dříku), většinou se zřetelnějším stínováním.

n ABCDEEabcde

n ABCDEEabcd

n ABCDEabcd

lineární antikva – groteskantikva

9. KALIGRAFICKÉ PÍSMO (SKRIPTY)

Tisková písma napodobující:

- písmo z 15. a 16. století psané šikmo drženým plochým perem – dynamická forma,
- písmo ze 17. století psané plochým perem vodorovně drženým – přechodová forma,
- písmo z 18. století psané špičatým pružným perem s přitlakem – statická forma.

abc abc

A B C D E F G H I

O P Q R S T U V W

a b c d e f g h i j k l m n o p q r s

t u v w x y z , : ; ? ! 1 2 3 4 5 6 7 8

kaligrafické písmo – skript

10. VOLNĚ PSANÉ PÍSMO (SKRIPTY)

Napodobuje současné rukopisy (psané štětcem, fixem nebo jiným nástrojem).

abc abc abc

A B C D E F G H I J K L M N

O P Q R S T U V W X Y Z

a b c d e f g h i j k l m n o p q

r s t u v w x y z ; : ? ! 1 2 3 4 5 6 7 8

volně psané písmo – skript

11. PÍSMO LOMENÉ

Tato skupina zahrnuje všechna tisková lomená písma vytvořená od 15. stol. až po současnost (např. v německy mluvících zemích je to stále oblíbené titulkové písmo některých novin).

U V W X Y Z [\] ^ _ `

o p q r s t u v w

a b c d e f g h i j k l m n o p

q r s t u v w x y z ; : ? ! 1 2 3 4 5 6

ZDOBENÁ PÍSMATA A FANTAZIJNÍ PÍSMATA

Jsou to písma vycházející z jedenácti vyjmenovaných skupin, ale mají oproti původní kresbě přidány zdobné prvky (písma obrysová, šrafovaná, zdobená ornamentem, šablonová, plastická atd.)

Případně jsou to autorská písma, která nelze podle základní stavby znaku zařadit do žádné skupiny.

A B C D E F G H I J K L

a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t

A B C D E F G H I J

A B C D E F G H I

zdobená písma

U B C D E F G H I J K

L M N O P Q R S T U

V W X Y Z abcdefghij

k l m n o p q r s t u v w x y z

TEST: Do které skupiny písem patří tato ukázka a proč?

ABCDEFGHIJKL

MNOPQRSTUVWXYZ

XYZabcdefghijkl

mnpqrstuvwxyz

TEST: Do které skupiny písem patří tato ukázka a proč?

ABCDEFGHIJKLM
MNOPQRSTUVWXYZ
XYZabcdefghijklmnop
mnopqrstuvwxyz

TEST: Do které skupiny písem patří tato ukázka a proč?

ABCDEFGHIJKLM
NOPQRSTUVWXYZ
abcdefghijklmnop
qrstuvwxyz

TEST: Do které skupiny písem patří tato ukázka a proč?

ABCDEFGHIJK

LMNOPQRSTU

VWXYZ

TEST: Do které skupiny písem patří tato ukázka a proč?

ABCDEFGHIJKLM
MNOPQRSTUVWXYZ
WXYZabcdefgh
ijklmnopqrstuv

TEST: Do které skupiny písem patří tato ukázka a proč?

ABCDEFGHIJK

LMNOPQRSTU

VWXYZabcdefg

hijklmnopqrstu

TEST: Do které skupiny písem patří tato ukázka a proč?

A B C D E F G H I J K

L M N O P Q R S T U

V W X Y Z a b c d e f g h i j

k l m n o p q r s t u v w x y z

TEST: Do které skupiny písem patří tato ukázka a proč?

ABCDEFGHIJKLM
MNOPQRSTUVWXYZ
XYZabcdefghijkl
mnopqrstuvwxyz

TEST: Do které skupiny písem patří tato ukázka a proč?

ABCDEFGHIJKLM

MNOPQRSTUVWXYZ

XYZabcdefghijkl

mnpqrstuvwxyz

TEST: Do které skupiny písem patří tato ukázka a proč?

ABCDEFGHIJKL

MNOPQRSTUVWXYZ

XYZabcdefghijklmnop

qrstuvwxyz

TEST: Do které skupiny písem patří tato ukázka a proč?

A B C D E F G H I

J K L M N O P Q R

S T U V W X Y Z

TEST: Do které skupiny písem patří tato ukázka a proč?

A B C D E F G H I J

K L M N O P Q R S

T U V W X Y Z a b c

d e f g h i j k l m n o p

TEST: Do které skupiny písem patří tato ukázka a proč?

ABCDEFGHIJKLM

NOPQRSTUVWXYZ

XYZabcdefghijklmnop

qrstuvwxyz

TEST: Do které skupiny písem patří tato ukázka a proč?

ABCDEFGHIJKLM

NOPQRSTUVWXYZ

abcdefghijklmnopq

rstuvwxyz

TEST: Do které skupiny písem patří tato ukázka a proč?

ABCDEFGHIJKLMNOP

QRSTUVWXYZabcdefg

hijklmnopqrstuvwxyz

TEST: Do které skupiny písem patří tato ukázka a proč?

A B C D E F

G H I J K L

M N O P Q

a b c d e f g h

i j k l m n o p

TEST: Do které skupiny písem patří tato ukázka a proč?

ABCDEFGHIJKL
MNOPQRSTU
VWXYZabcdefghij
klmnopqrstuvw

TEST: Do které skupiny písem patří tato ukázka a proč?

Text a ilustrace: Alena Jedličková

Literatura:

BERAN, Vladimír & kolektiv: *Aktualizovaný typografický manuál*. Kafka design, Praha, 2005; 180 str.

BLAŽEJ, Bohuslav: *Grafická úprava tiskovin*.
Státní pedagogické nakladatelství Praha, Praha, 1990; 192 str.

BLAŽEK, Filip – KOČIČKA, Pavel: *Praktická typografie*. Druhé vydání.
Computer press, Brno, 2004; 288 str.

HLAVSA, Oldřich: *Typografická písma latinková*.
Státní nakladatelství technické literatury, Praha, 1960; 494 str.

MUZIKA, František: *Krásné písmo ve vývoji latinky I, II*.
Státní nakladatelství krásné literatury a umění, Praha, 1963; 680 + 668 str.

PECINA, Martin: *Knihy a typografie*. Druhé vydání. Host, Brno, 2012; 312 str.

SAMARA, Timothy: *Grafický design. Základní pravidla a způsoby jejich porušování*.
Slovart, Praha, 2008; 272 str.

ŠTORM, František: *Eseje o typografii*. Revolver revue, Praha, 2008; 160 str.

PECINA, Martin: *Typomil.com*. [15. dubna 2013], <http://typomil.com/>.